

Presentatie 'Pilot ouderenvriendelijk Buitenveldert-Indische Buurt'

'Ouderen praten moeilijk over de dingen die niet goed gaan'

Onderzoekers vanuit de HvA (lectoraten Stedelijk Sociaal Werken en Ergotherapie), het VUmc en co-onderzoekers presenteerden op 29 juni 2017 de resultaten van de pilot Ouderenvriendelijk Buitenveldert-Indische Buurt in het stadsdeelkantoor in Amsterdam-Zuid. Bij dit onderzoek interviewden oudere bewoners zo'n 40 ouderen in beide wijken over wat komt kijken bij een ouderenvriendelijke buurt. 'Hulp vragen blijft lastig.'

Johan Osté, beleidsadviseur bij GGD Amsterdam, opent de bijeenkomst en verwijst naar het Europese netwerk van Healthy Aging. Dit netwerk vormt voor de Amsterdamse onderzoekers een belangrijke inspiratiebron. 'In Manchester hebben we het idee voor co-research opgedaan. Daar bleek dat je door ouderen als onderzoekers te trainen toegang kunt krijgen tot andere ouderen die je zelden of nooit hoort. Een van onze vragen was dan ook of deze aanpak een goede manier is om dit te bereiken en of je deze methode ook in andere gebieden in Amsterdam kunt gebruiken.'

'Ouderenvriendelijk Buitenveldert'

Maaïke Muntinga, verbonden aan het VUmc, begeleidde de co-researchers bij het onderzoek 'Ouderenvriendelijk Buitenveldert'. De onderzoekers interviewden hier 40 ouderen tussen de 55 en 90 jaar van diverse achtergronden. Muntinga vertelt dat ze uit de interviews zeven hoofdthema's destilleerden: 'een grandioze buurt', 'Schone schijn', 'Mobiliteit', 'Samen maar toch apart', 'Afhankelijkheid, daar denk ik liever niet aan', 'Liever levendig' en 'Van eilandenrijk naar lappendeken'.

Veel ouderen noemen Buitenveldert simpelweg 'een grandioze buurt'. Maar soms lijkt sprake van 'schone schijn', zegt Muntinga. 'Mensen zeggen vaak wel dat het goed gaat, maar praten niet over de problemen die ze ook hebben. Uit het thema 'Samen maar toch apart' bleek dat het onderlinge contact tussen bewoners niet altijd goed was. Veel ouderen hebben wel sociale contacten in de buurt, anderen zitten op eilandjes. Over afhankelijkheid in de toekomst denken veel ouderen liever niet na. Hoewel Buitenveldert wordt geprezen om haar rust, vinden sommigen Buitenveldert een beetje té rustig. Er zou wel wat meer reuring mogen zijn.'

Een van de co-onderzoekers legde contact met de zorg- en welzijnsorganisaties in het stadsdeel. Ouderen vinden het vaak moeilijk de weg naar de juiste instelling te vinden. 'Voor ouderen is het heel belangrijk dat ze weten bij wie ze terecht kunnen als ze een hulpvraag hebben. Dat gaat voor veel ouderen heel erg goed, maar het blijft ingewikkeld. Er is nog steeds een lappendeken aan instellingen. De burger weet niet altijd de weg.'

'Ouderenvriendelijke Indische Buurt'

Eileen Berkvens, onderzoeker bij de HvA, en co-onderzoeker Hella de Groot presenteren de resultaten van het onderzoek 'Ouderenvriendelijke Indische Buurt'. Ook deze onderzoeksgroep interviewde 40 bewoners van 55 en ouder. De geïnterviewden hadden hoofdzakelijk een Nederlandse en Surinaamse achtergrond. Velen ervaren de Indische Buurt als zeer prettig en willen graag in de buurt blijven wonen. Andere bewoners ondervinden problemen met de mobiliteit, hebben problemen met traplopen en de obstakels in de openbare ruimte.

‘Veel ouderen zijn bekend in de buurt, wat betekent dat ze zowel de buurt kennen als de mensen die er wonen. Dat geeft ze een gevoel van veiligheid. Ook hebben ze vaak contact met de burens, maar vragen hen niet zo snel om hulp. Ze weten vaak wel goed waar ze hulp moeten zoeken. De Indische Buurt heeft een enorm hulpaanbod, van professionele instellingen tot en met kleine initiatieven. Toch vragen mensen liever hulp aan familie en vrienden. Maar ook dat is soms lastig, als de familie ver weg woont. En parkeren in de buurt is duur.’

‘Het interculturele contact loopt nog moeilijk’

Het blijkt lastig om mensen met een migrantenachtergrond te spreken. Turkse ouderen blijken meer benaderbaar dan Marokkaanse. ‘Zij geven aan dat de taalbarrière nog een groot probleem is. Ze doen nog weer een beroep op hun kinderen voor zorg, alleen wonen ze ver weg.’ Oudere migranten hebben het leven altijd uitgesteld, zei een sleutelfiguur in de wijk. ‘Ze hebben altijd gewerkt voor hun kinderen, maar hebben nu niet het idee dat ze aanspraak kunnen maken op hulp of zorg.’

Asha Ramkisoensing, co-onderzoeker in de Indische buurt, noemt de manier van onderzoeken ‘heel fijn’. ‘Het interculturele contact loopt nog moeilijk. Ik vond heel mooi dat ouderen open blijken te staan voor het contact met jongeren, het intergenerationele aspect.’ Ook Yvonne Lengams, co-onderzoeker in Buitenveldert, vindt het opvallend dat veel ouderen toch moeilijk te bereiken zijn. ‘Mensen waren niet zo snel bereid mee te doen aan het onderzoek. Je moet geduld hebben, een luisterend oor en veel aandacht, dan zijn ouderen bereid hun verhaal te doen. Ik vond juist boeiend te horen hoe mensen met een diverse achtergrond aankijken tegen het ouder worden. Vaak zeggen ze dat ze niet eenzaam zijn, maar tegelijk spelen er wel dingen op de achtergrond. En verder is parkeren een probleem voor familiebezoek. In Buitenveldert zouden alle ouderen boven de 65 een parkeervergunning moeten krijgen.’

‘Eenzaamheid en schone schijn’

Gespreksleider Lex Veldboer, programmaleider van de Werkplaats Sociaal Domein en coördinator van het onderzoek, vraagt nog even door over ‘eenzaamheid en schone schijn’ in Buitenveldert. Verschillende co-onderzoekers hebben het wel bij ouderen gezien, bijvoorbeeld bij een oudere gehandicapte. ‘Iemand doet veel zelfstandig, maar zal nooit over die eenzaamheid praten. Mensen houden zich flink, doen zelf wel van alles, zodat ze hun leven wel in eigen hand houden.’ Een co-onderzoeker vraagt zich af of juist ouderen die eenzaam zijn, liever niet deelnemen aan het onderzoek.

Qua levendigheid zijn er grote verschillen tussen Buitenveldert en de Indische Buurt. Buitenveldert beschikt over veel goede woningen, maar is minder levendig. In de Indische buurt is dat vaak omgekeerd. Sommige mensen vinden het winkelaanbod op het Gelderlandplein te eenzijdig en daarbij is ook hun ontmoetingscafé verdwenen. In de Indische buurt zijn allerlei voorzieningen, van buurtcentra tot huiskamerprojecten, die goed bereikbaar zijn. Ook zijn er allerlei organisaties die maaltijden aanbieden. Bijna alle voorzieningen zijn binnen loopafstand bereikbaar. Ook Buitenveldert kent een flink aanbod, bijvoorbeeld in het Huis van de Wijk, alleen is dit aanbod niet voor iedereen goed bereikbaar; door de ruime opzet van Buitenveldert ligt het Huis van de Wijk voor sommige ouderen te ver weg, en ervaren ouderen een psychologische drempel.

Fenna van Nes, senior onderzoeker Faculteit Gezondheid aan de HvA, interviewt vervolgens co-onderzoekers Hella de Groot (Indische Buurt) en Hans Wamsteeker (Buitenveldert). Heeft de methode geholpen ouderen te bereiken die anders niet mee zouden hebben gedaan? Hella de Groot

signaleert dat de ouderen goed aanspreekbaar waren. 'Vaak kende ik ze wel via mijn netwerk, bijvoorbeeld via de wandelclub. De resultaten van het onderzoek zijn eerder alledaags dan revolutionair. De eenzaamheid onder ouderen, waar bijvoorbeeld de gemeente zo op focust, kwam er niet zo uit.'

Hans Wamsteeker vindt dat de besluitvorming rond het onderzoek hier en daar nog wel beter kan. 'Mijn aanbeveling zou zijn om de resultaten uit het onderzoek zoveel mogelijk in termen van de uitspraken van de ouderen zelf te formuleren. Blijf zo dicht mogelijk bij de uitspraken die ouderen doen, ga ze niet abstraheren of parafraseren. Zoek vervolgens steun bij alle andere mensen in de wijk die op deze terreinen actief zijn. Leg die uitspraken bijvoorbeeld voor aan de professionals en zorg voor draagvlak.'

'Resultaten op bordje gemeente'

Een van de aanwezigen vraagt zich af wat er met de resultaten van het onderzoek gebeurt. 'Wordt het onderzoek ook door de beleidsmakers voldoende opgepakt, vraag ik me af.' Een ambtenaar van stadsdeel Zuid vertelt dat de onderzoeksresultaten het begin moeten zijn van het gesprek met bewoners. Een lid van de bestuurscommissie van stadsdeel Zuid vertelt dat de bedoeling is om bewoners een activerende vrijwilligersrol te geven. 'Vanaf september gaan we kijken welke dingen op het bordje van de gemeente liggen. Daarna proberen we de bewoners te faciliteren bij het uitwerken van de resultaten.' Een bewoner pleit simpelweg voor het herstel van seniorenhuizen. 'Om de stad leeftijdsvriendelijk te houden, is gewoon een goede woonzorg nodig. Zodat niet meer zoals nu de thuiszorg van hot naar her moet rennen. Als weer nieuwe seniorenhuizen gebouwd worden, komen weer veel woningen vrij voor jongeren.'

Lex Veldboer vertelt dat het onderzoek in september gepresenteerd wordt aan de centrale stad en dan ook in de media meer aandacht moet krijgen. 'De opmerking: "ik mis de bewoners bij de eerste presentatie" is natuurlijk heel belangrijk om mee te nemen. Deze presentatie is bedoeld voor de direct betrokkenen bij het onderzoek. Over de vraag wat we er verder mee kunnen doen, willen we na de zomer met een groter publiek in gesprek.'

Johan Osté, beleidsadviseur bij GGD Amsterdam, besluit de bijeenkomst. 'We gaan experimenteren met levensloopbestendige routes in een aantal gebieden. Een aantal bevindingen van dit onderzoek naar een ouderenvriendelijk Amsterdam sluit daar goed op aan. Daarnaast zijn er nog andere verbindingen met de zorg en het programma ouderenhuisvesting. Het beleid is nog steeds verkokerd, maar we proberen wel de afstemming te verbeteren. Wat mij betreft zien we elkaar vaker.'